ותבן שבעה ומשהו דכל [א] פחות משלשה כלבוד דמי בשלמא לאביי היינו דקתני מעשרה אלא לרב הונא בריה דרב יהושע מאי מעשרה מתורת עשרה: שניהן אסורין: שמע מינה דיורין הבאין בשבת אסורין[א] דלמא דאימעט מאתמול: כיצד הוא עושה נועל את ביתו ומבטל רשותו: תרתי הכי קאמר או נועל את ביתו או מבטל את רשותו ואיבעית אימא לעולם תרתי כיון דדש ביה אתי לטלטולי: הוא אסור וחבירו מותר: פשיטא לא צריכא דהדר אידך ובטיל ליה לחבריה והא קמ"ל [ב] דאין מבטלין וחוזרין ומבטלין: וכן אתה אומר בגוב של תבן שבין שני תחומי שבת: פשיטא לא צריכא לרע"ק [ג] דאמר תחומין דאורייתא מהו דתימא ליגזור דלמא אתי לאיחלופי קמ"ל:

מתני' [ד] כיצד משתתפין במבוי [א] מניח את החבית ואומר הרי זו לכל בני מבוי ומזכה להן [ב] על ידי בנו ובתו הגדולים וע"י עבדו ושפחתו העברים וע"י אשתו אבל אינו מזכה לא ע"י בנו ובתו הקטנים ולא ע"י עבדו ושפחתו הכנענים מפני שידן כידו:

גמ' אמר רב יהודה [ג] חבית של שיתופי מבואות צריך להגביה מן הקרקע טפח אמר רבא הני תרתי מילי סבי דפומבדיתא אמרינהו חדא הא אידך [ה] [ד] המקדש אם טעם מלא לוגמיו יצא ואם לאו לא יצא אמר רב חביבא הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו [ו] דאמר רב יהודה אמר שמואל [ה] עושין מדורה לחיה[ב] בשבת סבור מינה לחיה אין לחולה לא בימות הגשמים אין בימות החמה לא איתמר אמר רב חייא בר אבין אמר שמואל [ו] הקיז דם ונצטנן עושין לו מדורה בשבת ואפילו בתקופת תמוז אמר אמימר הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו [ז] דאיתמר איזו היא אשירה סתם אמר רב כל שכומרין[ג] שומרין אותה ואין

רש"י

תבן שבעה ומשהו. ולקמן פריך הא נתמעט מעשרה קתני: שניהן אסורין. לעיל קאי דקתני נתמעט התבן מעשרה אסרי אהדדי: שמע מינה דיורין הבאין בשבת. כי הכא דאמש לא היו דיורין אלו שולטין מן התבן והלאה ועכשיו הן שולטין בכל הבית: אסורין. ולא אמר' שבת הואיל והותרה הותרה ופלוגתא היא בפ"ק (דף יז.) (א) גבי שיירא שחנתה בבקעה[ח]: או נועל את ביתו. דגלי דעתיה דאסתלק מהכא והיינו ביטוליה: ואיבעית אימא לעולם תרתי. ולענין היתר חבירו בחדא סגי ומיהו לדידיה בעי למיעבד הרחקה דלא ליתי לטלטולי והוא הדין דסבירא ליה להאי תנא בכל מבטלי רשות דבעי לנעול: לא צריכא אלא דהדר. האי מקבל רשותו ובטיל ליה רשותיה להאי מבטל לאחר שעשה צרכיו: פשיטא. מאי אולמיה דתחומין מחצירות הא והא דרבנן היא: דרע"ק. במסכת סוטה בפרק כשם (דף כז.): מהו דתימא ניגזור דלמא אתו לאיחלופי. וליקח מתחום שאינו שלהן וקא עברי אדאורייתא: מתני' מניח את החבית. משלו אם ירצה: ומזכה להן על ידי בנו ובתו. ואומר להן קבלו חבית זו וזכו בה לשם כל בני מבוי: שידן כידו. ולאו זכייה היא: גמ' צריך להגביה מן הקרקע. כשהוא מזכה אותה להן דכל כמה דמנחא ברשותיה לא הויא זכייה והכי תני לה בתוספתא (פ"ו) אם משלהן אין צריך לזכות ואם משלו השליח מגביה' מן הקרקע ואומר זכיתי לכם[ס]: סבי דפומבדיתא. רב יהודה וישיבתו בשילהי פ"ק דסנהדרין[ס]: מדורה. היסק גדול: איזו היא אשירה סתם. דאף על גב דלא חזינן ליה דפלחוה מחזקינן לה בהכי:

תוספות

דכל פחות מג' כלבוד דמי. ולאביי אע"ג דבעלמא מהני לבוד בכי האי גוונא כדאשכחן לעיל (דף טז:) גבי חבלים הכא לא חשיב ליה דהא מחיצות שאין מגיעות נמי לא מחשבי להו הכא:

שמע מינה דיורין הבאין בשבת אסורין. יש דיורין הבאין בשבת שאסורין כגון ישראל וגר ששרויין בדירה[ד] אחת ומת גר מבעוד יום כדאמר' בפרק הדר (לעיל דף ע:) והכא בדיורין הבאין בשבת על ידי נפילת מחיצה שבין שתי חצירות איירי [דפליגי ביה רב ושמואל[ה]] ומיבעיא ליה לרב אושעיא בפרק כל גגות (לקמן דף צג:):

ואיבעית אימא לעולם תרתי. פי' בקונטרס ולענין היתר חבירו בחדא סגי ומיהו לדידיה בעי למיעבד הרחקה דלא ליתי לטלטולי והוא הדין דסבירא ליה להאי תנא בכל מבטלי רשות דצריך לנעול וקשה תימה באנשי חצר ששכח אחד מהן ולא עירב היאך יכנס ויצא אם לא דרך חצר אם צריך לנעילת דלת ושמא י"ל דבעי נעילת דלת ובשעה שיצטרך להיכנס ולצאת יפתח וינעול אחר כך וקשה נראה דדווקא הכא צריך נעילת דלת שעד עתה הורגלו לטלטל בלא שום עירוב שהיה תבן מפסיק ואיכא למיחש כדאמר כיון דדש ביה אתי לטלטולי אבל באנשי חצר ששכח אחד מהן ולא עירב ולא הורגל לטלטל באותה חצר אלא על ידי עירוב או ביטול רשות הלכך לא בעי נעילת דלת ונראה דהכא נמי לא בעו לנעילת דלת אלא שבת ראשונה שאחר המיעוט כיון שבשבת שעברה היו מטלטלין שם בלא עירוב ובלא ביטול רשות אבל לשבת אחרת לא יצטרכו עוד לנעול דאין סברא שעד לעולם יהא צריך נעילה ולא נשוה אותו לשאר ביטול בשביל שהיתה שם מחיצה מפסקת פעם אחת ולעיל בפרק הדר (דף סח.) דאמר להו רבא פנו לי מאני מדי גברי לבי נשי [ופי' שם הקונטרס דפינה כליו שלא יבוא להוציא משם לחצר[ו]] משמע קצת דחיישינן שמא יטלטל ומיהו אדרבה משמע דלא הוו בעו נעילת דלת וגם רבא שצוה לפנות כליו משמע דוקא לפי שביטל הוצרך לפנות שלא יוציא בשוגג ויאסור אבל אם לא היה מבטל לא היה צריך לא הוא ולא שאר בני החצר לפנות כלים ולא לנעול ומיהו מצי למימר כמו שפי' בקונטרס דליכא למיחש דלמא אתי לטלטולי אלא כשרואה אחרים מטלטלין ויותר נראה הטעם דלמא יוציא ויחזיק ונראה דאם הלכה כר' יהודה[ט] דאמר בשוגג אינו אוסר אין נראה שיהא טעם שלא יוציא במזיד ויאסור דאין לחוש שיוציא במזיד באיסור:

והא קמ"ל דאין מבטלין וחוזרין ומבטלין. ומהך ברייתא לא תיקשי לרב דאמר פ' הדר (לעיל דף סח:) חוזרין ומבטלין דהוה מוקי מילתיה כתנאי כדקאמר רב ששת התם:

ומזכה להם על ידי בנו ובתו הגדולים כו'. אומר ר"ת דלר' יוחנן דאמר בפ"ק דב"מ (ד' יב:) גבי מציאה לא גדול גדול ממש[ז] והוא הדין הכא וצריך ליזהר שלא לזכות העירוב ע"י בנו הגדול הסמוך לשלחנו דידו כיד אביו הוא ואע"ג דשמואל פליג עליה התם ואומר גדול גדול ממש קיימא לן כרבי יוחנן לגבי שמואל[י] ואין לתמוה לרבי יוחנן היאך יש יד לקטן לזכות דהא מה נפשך אמה העבריה [נמי] קטנה היא דלאי אתיא שערות מאי בעיא גביה וקתני דמזכה על ידה ואע"ג דבעלמא אין קטן זוכה לאחרים שאני שיתופי מבואות דרבנן והכי איתא בהדיא בפרק התקבל[ט] (גיטין דף סד:) ואם תאמר אמה העבריה היכי זוכה והלא היא סמוכה על שלחן רבה ואר"ת דבשכרה קא אכלה ולר"י נראה דלא מהני טעמא דסמוך על שלחן אלא בבנו שרגיל לפרנסו ואם לא יהיה מציאתו לאביו יש לחוש שלא יתן לו מזונות אבל שאר בני אדם הסמוכים על שלחנו של בעל הבית אין מציאתן שלו ומיהו בתו אפילו נערה ואינה סמוכה על שלחנו מציאתה לאביה משום איבה דילמא מסר לה למנוול ומוכה שחין כדאמר' בפ' נערה בכתובות (דף מז.) דטעמא דאיבה שייך אפילו באינה סמוכה ואפילו בנערה:

ועל ידי אשתו. בסוף נדרים (דף פח:) מוקי לה שיש לה בית באותו מבוי דמגו דזכייה לנפשה זכייה נמי לאחריני אבל אין לה בית לא דיד אשה כיד בעלה ואם תאמר אי במקבלת פרס הא אינה צריכה לזכות לעצמה כדאמר' פרק הדר (לעיל עג.) דרבי יהודה בן בתירא מתיר בנשים ואוסר בעבדים ואע"ג דהתם בעירוב בא אלא הכא נמי כיון שהוא מזכה להם מסתמא מניח העירוב בביתו ואי אינה מקבלת פרס אפילו אין לה בית נמי תזכה להם דאין ידה כיד בעלה וי"ל דהכא כשנותן לה הבעל מעות למזונות וכי האי גוונא לא חשיבא מקבלת פרס אלא אם כן הביאה המאכל והמשתה מתוך ביתו ואוכלת אי נמי הכא במספקת במעשה ידיה ולענין מציאה ולכל דבר הוי ידה כיד בעלה דכסמוכה על שלחנו דמיא ולענין מקבלת פרס לא דמיא ואם תאמר א"כ בנו ובתו הקטנים יזכו לאחרים בעירובם כי האי גוונא על ידי מיגו כשיש להם בית באותה חצר וכן עבדו ושפחתו הכנענים דהא ודאי יש להם זכייה לענין עירוב כיון שאוסרין כשיש להם חצר או בית כדאמר לעיל דאוסר בעבדים ומתיר בנשים ולענין עירובי תחומין דאמרינן בריש כיצד משתתפין (לקמן דף פב:) שהרב מערב על ידם אטו אם ליתיה לרבם נאמר שלא יוכלו לערב סתמא דמלתא תקינו להו רבנן זיכוי לענין עירוב ונראה לר"י דלפי המסקנא דנדרים אתי כר' יהודה בן בבא דמתיר בעבדים ואוסר בנשים לעיל בפרק הדר [עג.] ותרוייהו מקבלי פרס ואשתו צריכה לערב אבל עבד אין צריך לערב:

צריך להגביה מן הקרקע טפח. מכאן אין להוכיח דהגבהה סגי בטפח[כ] דשאני שיתופי מבואות דרבנן תדע דהא לא קאתי הכא לאשמעינן דין הגבהה בכל מקום[ל]:

אם טעם מלא לוגמיו. פירש ר"ת דהאי מלא לוגמיו לאו דווקא מלא לוגמיו אלא ר"ל כדמפרש בפ' בתרא דיומא (דף פ.) כל שאילו מסלקו לצד אחד ונראה כמלא לוגמא ובפ' בתרא דיומא (שם) מוכח דמלא לוגמיו נפיש מרביעית ובערבי פסחים (דף קח:) אמר דבארבע כוסות יש שיעור רביעית וכוס של קידוש אחד מהן ואיך יטעום מלא לוגמא הא אין בו כל כך:

מסורת הש"ס עם הוספות

א) לעיל טז., ב) [לעיל סח:], ג) [לקמן קג. סוטה כז: וש"נ], ד) לעיל עג: נדרים פח: גיטין סד:, ה) פסחים קז., ו) שבת קכט., ז) ע"ז מח., ח) [דף יז:], ט) [לעיל סט.], י) לעיל מז:, כ) [קידושין כה:], ל) [וע"ע תוס' ב"ק כט: ד"ה אלא ותוס' כתובות לא. ד"ה דאי וד"ה נימא ותוס' קידושין כו. ד"ה אי נמי].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אסורין וכו' בפ"ק. נ"ב פלוגתא דרב הונא ור' יצחק בדף יז ע"א:

ליקוטי רש"י

משתתפין במבוי. להיות כל החצירות מוציאין לתוכו ויטלטלו בכולן. את החבית. שהיין בתוכה לשיתוף דסתם שיתוף ביין [גיטין סד:]. סבי דפומבדיתא. רב יהודה ורב עילא [נדה כ:]. חיה. אשה שילדה [ברכות נד:]. איזו היא אשירה סתם. אילן שלא הוברר לנו שהיא אשרה באיזה סימן ניכר אם היא אשרה אם לאו [ע"ז מח.].

הגהות וציונים

א] בגליון דפוס וילנא "בד"ה "אוסרין" וכן פי' שם ברש"י ותוס'", לא ברורה כוונתו, והנוסח "אסורין" הוא ע"פ מהרש"ל שהגיה את הדפו"י ע"פ רש"י: ב] בכת"י [וכ"ה בשבת שם] נוסף בימות הגשמים, וכ"ה ישר מאד והיינו דסבור מיניה בימות הגשמים דוקא (דק"ס): ג] בדפוסים המאוחרים ע"פ הצענזור "שמשרתי עו"ג": ד] [צ"ל ומת אחד מהן, עי' מהרש"א על תוס' ד"ה ש"מ] (גליון): ה] צ"ל להם (גליון דפוס וילנא): ו] [צ"ל במגורה] (גליון): ז] רש"ל (גליון): ח] יש להוסיף כו' (מהרש"ל), וכן נוסף בתוס' הרא"ש אלא קטן ואינו סמוך על שולחן אביו הוי גדול גדול שסומך על שלחן אביו הוי קטן ה"ה הכא: ט] אין קטן זוכה לאחרים הא אמרינן בפרק התקבל שאני שיתופי מבואות דרבנן וא"ת אמה וכו' כצ"ל. רש"ל (גליון):

עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פ"א מהלכות עירובין הלכה יז סמג עשין א טוש"ע א"ח סי' שסו סעיף ט:
לו ב מיי' שם הלכה כ וטוש"ע שם סעיף י:
לז ג מיי' שם הלכה יז וטוש"ע שם סעיף ט:
לח ד מיי' פכ"ט מהל' שבת הלכה ז סמג עשין כט טוש"ע א"ח סי' רעא סעיף יג:
לט ה ו מיי' פ"ב מהל' שבת הלכה יד סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שכח סעיף יח וסי' של סעיף ו:

רבינו חננאל

מפחית מי' טפחים כיון דליכא תקרה לא מינכרא מילת': ואוקימנא דהאי בית דאית ביה האי **תיבנא** גובהו י"ג טפחים חסר משהו והתבן י' טפחים (חסר משהו) דכל פחות מג' כלבוד דמי שנמצא התבן כאילו מגיע עד שמי תקרה דבעינן מחיצות המגיעות לתקרה מדקתני הוא אסור וחבירו מותר ש"מ דקסבר אין מבטלין וחוזרין ומבטלין. **וכן אתה אומר בגוב של תבן** שבין ב' תחומי שבת פשיטה לא צריכא לר' עקיבא דאמר תחומין דאורייתא: מתני' **כיצד משתתפין במבוי כו'.** אמר רבה חבית של שיתופי מבוי צריך להגביהה מן הקרקע טפח והמקדש אם טעם מלא לוגמיו יצא. ואם לאו לא יצא. **הני מילי תרי סבי דפומבדיתא** אמרוה. שמואל אמר (אף) עושין מדורה לחיה בשבת סבור מינה לחיה אין לחולה לא אמר שמואל הקיז דם ונצטנן עושין לו מדורה אפי' בתקופת תמוז כו'. איזו היא אשירה אמר רב כל שהכומרים שומרין אותה

רב נסים גאון

לא צריכא לר' עקיבא דאמר תחומין **דאורייתא.** כבר פירשנוה למעלה דעיקר דברי ר' עקיבא במס' סוטה (דף כז):

רג

תלמוד בבלי <עוז והדר> - ד עירובין תלמוד בבלי עמוד מס 170 (הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה (0

ואין טועמין מפירותיה ושמואל אמר א כגון דאמרי הני תמרי לשיכרא דבי נצרפי דשתו ליה ביום אידם (אמר אמימר) ואמרו לי סבי דפומבדיתא הלכתא כוותיה דשמואל מיתיבי כיצד משתתפין במבוי מביאים חבית של יין ושל שמן ושל תמרים ושל גרוגרות ושל שאר מיני פירות אם משלו צריך לזכות ואם משלהן צריך להודיע ומגביה מן הקרקע משהו מאי משהו נמי דקאמר טפח איתמר שיתופי מבואות רב אמר אין צריך לזכות ושמואל אמר צריך לזכות עירובי תחומין רב אמר צריך לזכות ושמואל אמר אין צריך לזכות בשלמא לשמואל הכא תנן והכא לא תנן אלא לרב מאי טעמא תנאי היא דאמר רב יהודה אמר רב מעשה בכלתו של רבי אושעיא שהלכה לבית המרחץ וחשכה לה ועירבה לה חמותה ובא מעשה לפני רבי חייא ואסר אמר לו רבי ישמעאל ברבי יוסי בבלאי כל כך אתה מחמיר בעירובין כך אמר אבא כל שיש לך להקל בעירובין הקל ואבעיא להו משל חמותה עירבה לה ומשום דלא זיכתה לה או דילמא משלה עירבה לה ומשום דשלא מדעתה אמר להן ההוא מרבנן ורבי יעקב שמיה לדידי מיפרשא לה מיניה דרבי יוחנן משל חמותה עירבה ומשום דלא זיכתה לה אמר ליה רבי זירא לרבי יעקב (בריה) דבת יעקב כי מטית התם אקיף וזיל לסולמא דצור ובעי' מיניה מרב יעקב בר אידי בעא מיניה משל חמותה עירבה ומשום דלא זיכתה לה או דלמא משלה עירבה ומשום דשלא מדעתה אמר ליה משל חמותה עירבה לה ומשום דלא זיכתה לה אמר רב נחמן נקטינן ב אחד עירובי תחומין (א) ג ואחד עירובי חצירות ד אחד שיתופי מבואות צריך לזכות בעי רב נחמן עירובי תבשילין צריך לזכות או אין צריך לזכות אמר רב יוסף ומאי תיבעי ליה לא שמיע ליה הא דאמר ר"נ בר רב אדא אמר שמואל ה עירובי תבשילין צריך לזכות אמר ליה אביי פשיטא דלא שמיע ליה דאי שמיע ליה מאי תיבעי ליה אמר ליה אטו עירובי תחומין מי לא אמר שמואל אין צריך לזכות ואמר איהו צריך לזכות הכי השתא בשלמא התם פליגי רב ושמואל וקא משמע לן כחומרין דמר וכי חומרין דמר אבל הכא אי איתא דשמיע ליה מי איכא דמאן דפליג ההוא טורזינא דהוה בשיבבותיה דרבי זירא א"ל אוגיר לן רשותך לא אוגיר להו אתו לקמיה דר' זירא אמרו ליה מהו למיגר מדביתהו אמר להו הכי אמר ר"ל משמיה דגברא רבה ומנו רבי חנינא ו אשתו של אדם מערבת שלא מדעתו ההוא טורזינא דהוה בשיבבותיה דרב יהודה בר אושעיא אמרי ליה אוגר לן רשותך לא אוגר להו אתו לקמיה דרב יהודה בר אושעיא אמרי ליה מהו למיגר מדביתהו לא הוה בידיה אתו לקמיה דרב מתנה לא הוה בידיה אתו לקמיה דרב יהודה אמר להו הכי אמר שמואל אשתו של אדם מערבת שלא מדעתו מיתיבי נשים שעירבו ונשתתפו [ד] שלא מדעת בעליהן אין עירובן עירוב ואין שיתופן שיתוף לא קשיא ז הא דאסר הא דלא אסר הכי נמי מסתברא דא"כ קשיא דשמואל אדשמואל דאמר שמואל ח אחד מבני מבוי שרגיל להשתתף עם בני מבוי ולא נשתתף [א] בני המבוי נכנסין לתוך ביתו ונוטלין שיתופן ממנו בעל כרחו רגיל אין שאין רגיל לא שמע מינה לימא מסייע ליה [ט] כופין אותו לעשות לחי וקורה למבוי
שאני

רש"י

ואין טועמין מפירותיה. דלאו לאו דפלחוה לא הוו פרשי מינה: נצרפי. שם ע"ז שהיתה באותה מדינה: צריך להודיע. אם תפלין בכך שמא מקפידין בעירובן ואמר' (בפ"ק) המקפיד על עירובו אינו עירוב שעינו צרה באותה פת ליתן לחביריו אבל משלו אין צריך להודיע דזכין לו לאדם שלא בפניו: הכא תנן. בעירובי חצירות [ו] ומזכה להן: הכא לא תנן. בעירובי תחומין קתני לקמן (דף פב) כילד משתתפין בתחומין כו' ולא קתני ומזכה להן: שהלכה לבית המרחץ. מבעוד יום חוץ לתחום עירה וחשכה לה ואסר לה לחזור: ר' חייא בבלי היה כדאמרינן במסכת סוכה (דף כ.) עלו ר' חייא ובניו ויסדוה: ואיבעיא להו גרסינן: בריה [ז] דבת יעקב. אביו לא היה הגון לפיכך לא הזכירו: אקיף. הרבה עלי [ח] הדרך בשבילי: וזיל אסולמא דצור. דרך מסילת צור (ב): רבי חייא קאי כרב בתחומין וגבי חצירות טעמא דרב משום דכיון דקאסר עליה גמר ומקני ואין צריך זכייה. ואע"ג דמתני' פליגא עליה דרב רב תנא ופליג [כ]: מי איכא למאן דפליג. מי אשכחן דפליג אינש עליה: טורזינא. נכרי היה ממונה על כלי זיין העשויין לשמירת העיר להלחם על הגריס ודר [ט] בעיר: הא דאסר. על בני המבוי לא בעינן דעתיה ומתני' בדלא אסר כגון אגר שבין שני מבואות ורגילה עם זה ולא עם זה [ל]: הכי נמי מסתברא. דמודה שמואל היכא דלא אסר: ולא נשתתף. אינו רוצה ומתכוין לאסור עליהן:
שאני

תוספות

רב אמר א"צ לזכות. דכיון דאסר עליה גמר ומקני ליה ובתחומין צריך לזכות דלא אסר עליה ולא גמר ומקני כדפירש בקונטרס ולשמואל במבוי צריך לזכות דלמקני רשות הוא דקסבר עירוב משום קנין בפ' מי שהוציאוהו (לעיל דף מט.) ואפילו למ"ד עירוב משום דירה צריך לזכות כדי שיהא קונה דירה בבית חבירו ובתחומין סבר שמואל דאין צריך לזכות דלא קני רשות אחרים הוא אי נמי כיון דאין מערבין עירובי תחומין אלא לדבר מצוה [ז] משום מצוה גמר ומקני ועוד כיון דעירובי תחומין אין מערבין אלא מדעתו [ה] אמירתו כשהוא אומר לא וערב לי חשובה כזכייה [י] והשתא יש דברים שאנו מחמירין בחצירות מתחומין דחצירות צריך לזכות לשמואל ובעי פת ובתחומין אין צריך לזכות ואין צריך פת [י] ויש דברים שאנו מחמירין בתחומין טפי דבתחומין בעי ב' סעודות לכל אחד [ה] ובחצירות בזמן שהן מרובין סגי [במזון ב' סעודות לכולם ובזמן שהן מועטין סגי [י]] בגרוגרת לכל אחד כדאמרינן סוף פירקין [ס] והשולח עירוב ביד חרש שוטה וקטן אינו עירוב בתחומין ובחצירות קטן גובה את העירוב [ט]:

מעשה בכלתו כו'. פי' בקונטרס דהאי עובדא בתחומין הוה ואע"ג דבחצירות פליגא מתני' עליה דרב רב תנא הוא ופליג וקשיא דעיקר הקושיא לא היתה אלא מחצירות ומהא לא משני מידי וי"ל דבעירובי חצירות היה המעשה וכן פירש רבינו חננאל ורב סבר כרבי ישמעאל וקסבר רב דתנא דידן תנא בחצירות דבעינן זיכוי כל שכן בתחומין דתחומין לכולי עלמא בעי זכיה ולפירוש הקונטרס דמוקי לה בתחומין יש לומר דרבי חייא ורבי ישמעאל בר' יוסי משום אביו אזלו לטעמייהו דר' חייא אית ליה לעיל בספ"ק [י] דתחומין דאורייתא ולהכי מחמיר בהו ור' יוסי דמיקל לטעמיה דאמר לעיל (דף לה.) ספק עירוב כשר:

אמר רב נחמן נקיטינן אחד עירובי תחומין ואחד שיתופי מבואות צריך לזכות. וכן הלכה וכן פסק בשאלתות [ס] בפרשת ויהי בשלח דכולם צריכין לזכות עירובי תחומין וחצירות ושיתופי מבואות ועירובי תבשילין ואע"ג דבעי רב נחמן עירובי תבשילין מאי הא מסיק אביי דלא שמיע ליה דשמואל דאי שמיע ליה לא הוה מיבעיא ליה:

אתו לקמיה דרב יהודה אמר להו הכי אמר שמואל אשתו של אדם כו'. ואם תאמר ואמאי לא מייתי מדרב יהודה דאמר בריש הדר (לעיל דף סב.) משמיה דשמואל שכירו ולקיטו של נכרי נותן עירובו ודיו וכל שכן אשתו והוה מייתי מנכרי אנכרי ויש לומר דאשתו אאשתו ניחא ליה לאתויי:

רגיל אין שאינו רגיל לא. דרגיל אסר כמו פתח הרגיל [ל] אבל שאינו רגיל אינו אוסר ונוטלים שיתופו בעל כרחו דקאמר היינו של בעל הבית אבל דעת אשתו צריך ואף על גב דאסיקנא דאשתו של אדם מערבת שלא מדעתו אין ללמוד מכאן שתוכל לזכות לבני המבוי ולבני חצר לתת פת עבורם נהי דבשביל עצמה יכולה ליתן שלא מדעת בעלה אין לה כח לזכות לשכיניה שלא מדעתו וצריך ליזהר שלא תזכה האשה לשכיניה כשאין בעלה בעיר ואף על גב דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי אפילו לא אסרי אהדדי כל זמן שלא מיחה הבעל דמסתמא לא קפיד מכל מקום אין לסמוך על זה לענין שתוכל לזכות לאחרים ואם אין הבעל והאשה בעיר אלא בני ביתן צריך לדקדק אם יכולין לערב בני ביתו בלא רשות משל בעל הבית דהא בסמוך [עמוד ב] תנן ניתוספו עליהן מוסיף וצריך להודיע וכשכלה האוכל נמי קתני דצריך להודיע ממין אחר:
שאני

מסורת הש"ס עם הוספות

א) עי' תוס' לעיל מו: ד"ה ואין, ב) לעיל נ:, ג) לעיל מט., ד) לקמן פב., ה) לקמן פא:, ו) עי' לקמן פא:, ז) לקמן פא., ח) לעיל כט., ט) לעיל לא:, י) [דף יז:], כ) [סוף סי' מח וסי' נ], ל) לעיל מט ע"א.

הגהות הב"ח

(א) גמ' נקטינן אחד עירובי תחומין (ואחד עירובי חצירות) תא"מ ונ"ב ס"א נמחק [ל]: (ב) רש"י ד"ה וזיל אסולמא וכו' צור הס"ד ואח"כ מ"ה שהלכה לבית המרחץ מבע"י חוץ לתחום עירה וחשכה לה ואסר לה לחזור הס"ד [מ]:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מעשה כו'. לא ידעתי למאי נדחקו רש"י ותוס' בזה הא י"ל כפשוטו דרב ס"ל מסברא בהכלל דתחומין דיש לו אסמכתא מקרא חמור מחצירות או מטעם דבחצירות דאסרי אהדדי גמר ומקני. וא"כ דר"י בר"י דס"ל דבתחומים א"צ לזכות כ"ש בחצירות ואף הך תנא מסייע לו דבחצירות א"צ לזכות. אלא דרב עצמו מחמיר בתחומין כר"ת דאסר בתחומין ופשוט: ד"ה אתו לקמי'. וב"ש אשתו. עי' לעיל דף סה ע"ב תד"ה דלא הוי שוכר ול"ע: בא"ד דאשתו אאשתו ניחא ליה לאתויי. ק"ל ממימרא דשמואל באשתו קמייתרא כיון דכבר אמר בשכירו ולקיטו מערבי' והיינו ג"כ אפי' בע"כ דהא מייתי ליה לעיל אההיא דלחמן בר ריסתק דלא רצה לא גזרו [נ]. וא"כ מכ"ש באשתו והיה נראה מזה ראיה גדולה לפשוט ספיקא דתוס' לעיל דף ע' ד"ה יורש בסה"ד דאפשר דשכירו ולקיטו רק דנכרי אבל לא דישראל דהוצרך שמואל לאשתו דהכא מיירי בישראל דזהו דוקא באשתו ולא בשכירו ולקיטו:

רב נסים גאון

ובא מעשה לפני ר' חייא ואסר אמר לו ר' ישמעאל בר' יוסי בבלאי כל כך אתה מחמיר בעירוב. ר' חייא בבלי הוה ואיתא בסוף פרק א' דמסכת סוכה (דף כ) אמר ריש לקיש הריני כפרת ר' חייא ובניו שבתחלה נשתכחה תורה מישראל עלה עזרא מבבל ויסדה חזרה ונשתכחה עלה ר' חייא הבבלי ובניו ויסדוה ובפרק ל"ו כריתות (דף ח) ר' הושעיה הוה שכיח קמיה דבר קפרא שבקיה ואתא לקמיה דר' חייא ואתה מוצא [שם] שבר קפרא שואלו בשביל ר' חייא מה בבלי אומר בדבר זה:

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פ"ח מהלכות ע"ז הלכה ג טוש"ע י"ד סי' קמג סעיף יג:
מא ב מיי' פ"ו מהל' עירובין הלכה יט סמג עשין א טוש"ע א"ח סי' תיג:
מב ג מיי' פ"א מהל' עירובין הלכה כ סמג שם טוש"ע א"ח סי' שסו סעיף ט:
מג ד מיי' שם טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף ג:
מד ה מיי' פ"ו מהל' י"ט הלכה ו סמג עשין ב לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תקכז סעיף י:
מה ו ז מיי' פ"ב מהל' עירובין הלכה יג ופ"ה הלכה ה סמג עשין א טוש"ע א"ח סי' שסו וסי' שפב סעיף יא:
מו ח מיי' פ"ה מהל' עירובין הלכה ג סמג שם טוש"ע א"ח סי' שסג:
[מז] [ט מיי' פ"ה מהל' שכנים דין יב טוש"ע ח"מ ר"ס קסב וברב אלפס ב"ב פ"א דף קנ: בשם התוספתא וכן הביא הרא"ש ע"ש ובתוספתא דב"ב שלפנינו ליתא]:

ליקוטי רש"י

ואין טועמין מפירותיה. ולאי פלחי לה [ע"ז מח.]. שיכרא. שכר תמרים [פסחים קז.]. בבלאי. דר' חייא מבבל הוה כדאמרינן בסוכה (דף כ.) עלו ר' חייא ובניו ויסדוה [שבת סו:]. ההוא מרבנן. תלמיד חכם וזקן לא קרי צורבא אלא ההוא מרבנן קרי ליה [תענית ד.]. לסולמא דצור. סלע הר גבוה סביב [לעלות בו לא"י] [לעיל כב.]. בשיבבותיה. בשכונתו [תענית כא:]. דביתהו. אשתו [שם כג:].

רבינו חננאל

ואין טועמין מפירותיה. ושמואל אמר כגון דאמרי הני תמרי לשיכרא דבי נצרפי ושתו ליה ביום אידם אמר אמימר אמרו לי סבו דפומבדיתא הלכתא כשמואל מותבינן על מאן דאמר צריך להגביה חבית של (שותפים) [שיתופי מבואות] מן הקרקע טפח והתניא כיצד משתתפין במבוי מניח אדם חבית של יין של שמן ושל תמרים ושל גרוגרות ושל שאר מיני פירות בין משלו ובין משל חבירו צריך להודיע ומגביהה מן הקרקע כל שהוא ופריק מאי כל שהוא דקתני טפח: איתמר שיתופי מבואות רב אמר אין צריך לזכות ושמואל אמר צריך לזכות. עירובי תחומין רב אמר צריך לזכות ושמואל אמר אין צריך לזכות. בשלמא לשמואל דתנן בשיתופי מבוי ומזכה להן אלא לרב דאמר בשיתופי מבוי אין צריך לזכות קשיא ליה מתני' ופריק תנאי היא. ר' חייא סבר צריך לזכות. ור' ישמעאל ב"ר יוסי אמר משום אביו אין צריך לזכות דתניא מעשה בכלתו של ר' אושעיא שהלכה למרחץ ועירבה לה חמותה משלה ולא זכתה לה ואסר לה ר' חייא ואמר לו ר' ישמעאל ב"ר יוסי בבלאי כל כך אתה מחמיר בעירובין כך אמר אבא כל שיש לך להקל בעירובין (בעירובין) הקל. וכן אמר ר' יוחנן דחמותה משל עצמה עירבה ולא זיכתה לכלתה ולפיכך אסר ר' חייא. אמר רב נחמן נקטינן אחד שיתופי מבואות ואחד עירובי תחומין צריך לזכות. בעי רב נחמן עירובי תבשילין צריך לזכות או לא. ואמר רב יוסף מאי תיבעי ליה הא אמר שמואל צריך לזכות: ההוא טורזינא דלא בעא לאוגורי להו רשותיה לבני מבוי ואזלו ואגרו אינהו מדביתהו. ואמר להו ר' זירא שפיר עבידיתו דאשתו של אדם מערבת לו שלא מדעתו וכן באשתו של נכרי משכרת בלא רשות בעלה. ואם בא בעלה הנכרי ומיחה בטילה אותה השכירות ונאסרו וחזרו לאיסורן. וכן אמר רב יהודה בר הושעיה משמיה דשמואל אשתו של אדם מערבת לו שלא מדעתו. ואותבינן עלייהו והתניא נשים שעירבו ונשתתפו שלא מדעת בעליהן אין עירובן עירוב ואין שיתופן שיתוף. ופרקינן א) מתניתא בדלא אסר עלייהו כגון שאינו רגיל לערב עמהן וגם אינו אוסר עליהן. כלומר אינו ממחה על אשתו

הגהות וציונים

א] בדפוסים המאוחרים ע"פ הצענזור "חגם": ב] רש"ל מ"ז (גליון). הנוסח הישן "אמר אמימר אמרו לי": ג] צ"ל ברה (גליון). וכ"ה בדפו"ר: ד] צ"ל ושנשתתפו (כצ"ל במהרש"ל [השלם], וכ"ה ברא"ש ובכת"י, דק"ס): ה] [צ"ל בפ"ד דף מט ע"א] (גליון). כת"י בפירקי קמאי: ו] דפו"ר בשתופי מבואות. ועי' מהרש"ל: ז] צ"ל ברה (גליון). דבור זה ליתא בדפוסי פיזארו ושאלוניקי ובכת"י: ח] צ"ל עליך (מהרש"ל [השלם]): ט] דפוס שאלוניקי "ודר אצל שער העיר", וכ"ה בכת"י ובאו"ז: י] מהרש"א: כ] צ"ל בסמוך ע"ב (גליון): ל] ליתא בדפוסי פיזארו ושאלוניקי, וכן ליתא בתוס' ועוד, וכן מחקו מהרש"ל [השלם]: מ] דבור רש"י זה ליתא בדפו"י, והוסיפו מהרש"ל [השלם], וכבר נדפס על פיו לעיל ד"ה שהלכה. אלא שכך הלשון במהרש"ל [השלם] "קודם ד"ה ר' חייא צ"ל ד"ה שהלכה לבית המרחץ...", וטעה מעתיק הגהות מהרש"ל לתוך גמרתו של הב"ח והכניסו קודם ד"ה ר' חייא השני: נ] שלא רצה לאגורי, כצ"ל (רש"ש):

חשק שלמה על רבינו חננאל א) נראה דל"ל כאן דר' חנינא ושמואל בדלא אסר וכו' כל"ל וכן מסיים רבינו להדיא בסוף הענין ודשמואל ודר"ה היכי שלא אסר וכו':

שאני התם דליכא מחיצות (א) [א] [א] ל"א מצד שאני [ב] אתמר רב חייא בר אשי אמר [ב] א עושין לחי אשירה ור' שמעון בן לקיש אמר עושין קורה אשירה מאן דאמר קורה כל שכן לחי ומאן דאמר לחי ב אבל קורה לא [ג] כתותי מכתת שיעוריה: **מתני'** נתמעט האוכל מוסיף ומזכה ואין צריך להודיע (א) ג נתוספו עליהן מוסיף ומזכה וצריך להודיע ד כמה הוא שיעורן [ד] בזמן שהן מרובין מזון שתי סעודות לכולם בזמן שהן מועטין כגרוגרת [ה] לכל אחד ואחד [ו] אמר ר' יוסי ה במה דברים אמורים בתחילת עירוב אבל בשירי עירוב כל שהוא (ב) ו ולא [ז] אמרו לערב בחצירות אלא כדי שלא לשכח את התינוקות: **גמ'** במאי עסקינן אילימא במין אחד מאי איריא נתמעט אפילו כלה נמי אלא בשני מינין אפילו נתמעט נמי לא דתניא ז כלה האוכל ממין אחד אין צריך להודיע מב' מינים צריך להודיע איבעית אימא ממין אחד ואיבעית אימא משני מינין איבעית אימא ממין אחד מאי נתמעט נתמטמט ואיבעית אימא משני מינין ח כלה שאני: ניתוספו עליהן מוסיף ומזכה וכו': [ח] אמר רב שיזבי אמר רב חסדא זאת אומרת חלוקין עליו חביריו על ר' יהודה ז דתנן אמר רבי יהודה במה דברים אמורים בעירובי תחומין אבל בעירובי חצירות מערבין בין לדעת ובין שלא לדעת פשיטא דחלוקין מהו דתימא הני מילי בחצר שבין שני מבואות אבל חצר של מבוי אחד אימא לא קמשמע לן: כמה הוא שיעורו וכו': כמה הוא מרובין אמר רב יהודה אמר שמואל שמונה עשרה בני אדם שמונה עשרה ותו לא אימא ט משמונה עשרה ואילך ומאי (ג) שמונה עשרה דנקט אמר רב יצחק בריה דרב יהודה לדידי מיפרשא לי מיניה דאבא כל שאילו מחלקו למזון שתי סעודות ביניהן ואין מגעת גרוגרת לכל אחד ואחד הן הן מרובין וסגי במזון שתי סעודות ואי לא (הן הן [ז]) מועטין נינהו ואגב אורחיה קא משמע לן דשתי סעודות הויין שמונה עשרה גרוגרות: **מתני'** בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומן המלח דברי ר"א רבי יהושע אומר ככר הוא עירוב י אפילו מאפה סאה והוא פרוסה אין מערבין בה ככר כאיסר [ח] והוא שלם מערבין בו: **גמ'** איתיביה

שאני התם דליכא מחיצות. ומבוי מגולה הוא ואינו נוח לשומרו הילכך כופין אותו אבל להתיר בטלטול לעולם אימא לך דבעינן דעתא: **כ"ש לחי.** דאין לו שיעור לרחבו ועוביו: **אבל קורה.** צריכה טפח לקבל אריח ובריאה כדי לקבל אריח [ט] והאי אשירה כיון דבעיא שריפה דכתיב (דברים יב) ואשריהם תשרפון באש שיעורה נמי שיעורא היא דכשרופה דמיא: **מתני' נתמעט האוכל.** משיעורו ולקמן מפרש שיעורא במתני': **ואינו צריך להודיע.** שהרי כולן נתרצו בתחלה: **וצריך להודיע.** לדיורין שניתוספו אם דעתן בעירוב וכגון שמערב משלהן וטעמא פרישית לעיל [י] ותרתי קתני מוסיף ומזכה אם משלו מערב וצריך להודיע אם משלהן מערב: **מרובין ומועטין.** מפרש בגמרא: **שירי עירוב.** שנתמעט משעורו: **כל שהוא.** אין צריך להוסיף [ורבי יוסי פליג את"ק [ט]]: **לא אמרו לערב בחצירות.** לאחר שנשתתפו [י]: **אלא שלא לשכח.** תורת עירובי חצירות מהתינוקות הבאין הלכך מקילינן ביה: **גמ' במאי עסקינן.** דקתני בנתמעט אין צריך להודיע הא כלה לגמרי צריך להודיע אם בא לערב: **במין אחד.** שחוזר ומערב מן המין הראשון: **מב' מינין.** שעירב בשניה ממין אחר: **צריך להודיע.** וקא סלקא דעתך הוא הדין לנתמעט: **נתמטמט.** כלה לגמרי: **איבעית אימא מב' מינין.** ודוקא נקט נתמעט ודקא קשיא לך מברייתא כלה שאני דברייתא כלה דווקא נקט אבל נתמעט אפילו מב' מינין אין צריך להודיע: **זאת אומרת חלוקין כו'.** דלא תימא האי במה דברים אמורים לפרושי אתי: **במה דברים אמורים.** דצריך דעת: **בעירובי תחומין.** שמא אין נוח לו לקנות כאן כדי להפסיד לרוח שכנגדה: **פשיטא.** דשמעינן מינה דחלוקין דהא בעירובי חצירות נקיט ואתי וקתני צריך להודיע: **מהו דתימא.** לעולם רבי יהודה בההוא מפרש הוא ומתני' דהכא בחצר שבין שני מבואות דלא ידעינן בהי ניחא ליה: **קמ"ל.** רב שיזבי דשמיעא ליה מרביה דבמבוי אחד עסקינן: **ותו לא.** בתמיה כ"ש דטפי מהכי הוו מרובין: **לדידי מיפרשא לי מיניה דאבא.** דלקולא קתני בזמן שהם מרובים דגרוגרת דידהו הוי יותר מב' סעודות סגי בב' סעודות ולא בעינן גרוגרת לכל חד וחד וכשהן מועטים דלא מטו גרוגרת דידהו לב' סעודות סגי בגרוגרת לכל אחד ולקולא: **כל שאילו מחלק מזון ב' סעודות ביניהן ואין גרוגרת לכל א'.** שיש בהן בני אדם יותר ממנין גרוגרות של שתי סעודות מרובין נינהו ותנן במתני' דלא בעי כגרוגרת לכל אחד אלא כשיש בו מזון שתי סעודות סגי: **ואי לא.** שאין מנינם רב כמנין גרוגרות של שתי סעודות לא בעי שתי סעודות אלא כגרוגרת לכל אחד היינו פירוש דמתניתין. ורב יהודה דנקט שמנה עשרה ולא תנא כדאמרינן אגב אורחיה דבעי לפרושי מתני' נקט חושבנא ולאשמעינן דמזון שתי סעודות הוו שמנה עשרה גרוגרות: **מתני' ככר.** שלם: **מאפה סאה.** שאפה סאה בככר אחד ונטל ממנו מעט ושוייה פרוסה אין מערבין בה וטעמא מפרש בגמרא: **ככר.** קטן כמדת איסר: **והוא שלם מערבין בו.** ובלבד שיהיו שם ככרות הרבה כגרוגרת לכל אחד ואחד: **גמ'**

שאני התם דאיכא מחיצה. פר"ת דין הוא דכופין אותו לעשות לחי וקורה דמהני מחילות להתיר לטלטל בתוכו אע"פ שנעשו בעל כרחו של אדם ולא דמי לעירוב דדין הוה משום דירה ודין משום קנין [ה] אין לו להועיל בעל כרחו של אדם ובקונטרס לא פירש כן ולספרים דגרסי שאני התם דליכא מחילות יש לפרש כן דכי ליכא מחילות לאסור לטלטל בתוכו דין הוא שכוף אותו לעשות תקנה להתיר לטלטל אבל אין לנו לכופו לעשות תקנה לטלטל מן הבתים ומן החלירות לתוכו: **אבל** קורה כתותי מכתת שיעוריה. אע"ג דלחי נמי בעי שיעור גובה וגם רוחב משהו [ט] מיהא בעי מכל מקום כיון דלא בעי אלא שיעור זוטא לא החמירו בו וה"ר אברהם פירש דלחי אם היה מדבק הכתיתים בכותל הוי לחי ובלבד שלא יהו ניטלות ברוח ואין להקשות מהא [י] דפסלינן לולב של אשירה אפילו ביו"ט שני דמשמע דכמאן דליתיה דמי דגבי לולב של מלוה החמירו וא"ת דמכשרינן לעיל [כ] סולם של אשירה אע"ג דבעי רחב ד' ולא אמר' מיכתת שיעורא כמו קורה ואור"י דהתם חשיב פתח כיון דחזי לעלייה אי לאו איסורא דאשירה אבל קורה הלריכו חכמים שיעורא של חשיבות: **אלא** בב' מינין אפילו נתמעט נמי דתניא כו'. ס"ד דכלה דנקט בברייתא משום מין א' נקטיה דאפילו בכלה אין לריך להודיע: **אגב** אורחא קמ"ל דב' סעודות הויין י"ח גרוגרות. הקשה ר"ת דבפרק כילד משתתפין (לקמן דף פב:) תנן רבי שמעון אומר ב' ידות לככר משלש לקב דהיינו שיעור שתי סעודות ה' בילים ושליש בילה שהככר הוא ח' בילים כשתחלק י"ח גרוגרות לחמש בילים ושליש בילה דזה וזה הוי שיעור שתי סעודות תמלא לכל בילה שלש גרוגרות וג' שמינית של גרוגרות דבחמש בילים ושליש בילה יש י"ו שליש בילה וגרוגרת גדולה מכזית כדמוכח בריש המלניע (שבת דף לא.) ובתורת כהנים [ל] קתני ובפרק בתרא דיומא (דף פ.) דשיערו חכמים דאין בית הבליעה מחזקת יותר מכביצת תרנגולת ובכריתות פרק אמרו לו (דף יד.) אמרינן גבי יש אוכל אכילה אחת כו' דאין בית הבליעה מחזיק יותר מב' זיתים ואע"ג דפליגי תנאי לקמן אדר' שמעון כר"ש קי"ל דבכל דוכתי [מ] אמר' כבילה לטמא טומאת אוכלין דהיינו כר"ש כדקתני לקמן בגמ' (דף פג.) וחצי [חצי [נ]] חציה לטמא טומאת אוכלין ולר"ש עולה השיעור כבילה אבל לשאר תנאי אינו כן ואכולהו תנאי קאי כדמוכח הסוגיא לקמן ואומר ר"י דלכולהו תנאי הוי כבילה לטמא אוכלים והא דקתני לקמן בברייתא וחצי חצי חציה כו' לא קאי אר"מ ואר' יהודה אלא אר' שמעון ור' יוחנן בן ברוקה שהזכירו שיעור ככר תדע דהא קתני בברייתא בגמ' כמה שיעור חצי פרס שתי בילים חסר קימעא דברי ר' יהודה משמע דקאי בשיטתיה דר"ש דחשיב חצי חציה לפסול את הגוויה בשתי בילים והשתא לא קשה מידי דבשתי סעודות של עירוב לא קי"ל כר"ש אלא כר"מ או כרבי יהודה כדמוכח לקמן דרב יוסף ורבה כר"מ בריש כילד משתתפין (לקמן דף פג.) ותרתי ריפתא נמי דקאמר רב יהודה ורב אדא בר אהבה [ס] היינו כר"מ או כר' יהודה:

עין משפט נר מצוה

מז א מיי' פ"ו מהל' שבת הלכה יב סמג עשין א טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף ח:
מח ב מיי' שם הלכה יג וטור ש"ע שם סעיף טז:
מט ג מיי' פ"ה מהל' עירובין הלכה ו סמג שם טוש"ע א"ח סי' שסח סעיף ב:
נ ד מיי' פ"א שם הלכה ט' סמג שם טוש"ע שם סעיף ג:
נא ה (מיי' פ"ה) [אינו שם ובפירושו כתב שאין הלכה כרבי יוסי] וסמג שם טוש"ע שם סעיף ד:
נב ו מיי' פ"ה שם הלכה יג וסמג שם טוש"ע א"ח סי' שפו:
נג ז ח מיי' שם הלכה ו וסמג שם טוש"ע א"ח סי' שסח סעיף א:
נד ט מיי' שם פ"א הלכה ט וטוש"ע שם סעיף ג:
נה י מיי' שם הלכה ח סמג עשין א טוש"ע א"ח סי' שסו סעיף ו:

רבינו חננאל

מפני שעירבה עמהן אבל אם ממחה על ידי אשתו אוסר על בני חצר וכן קאמר שמואל כך (אסר) [דבאסר] עלייהו [אינו עירוב]. דאמר שמואל אחד מבני מבוי שרגיל ומשתתף עם בני מבוי ונמנע ולא רצה לישתתף בני מבוי נכנסין לביתו ונוטלין ממנו שיתופי מבוי על כרחו. א) קשיין אהדדי דהא הוא דאמר מדעתו אלא לאו הא דמיחה על ידה ואמר איני רוצה בזה העירוב שעירבה אשתי ודשמואל ודר' חנינא היכא דלא אסר כגון שלא מיחה. נימא מסייע ליה כופין אותו (ועושין) ועושה לחי וקורה למבוי ודחינן שאני התם דאיכא מחיצות: פי' **נתמעט האוכל מכדי ב' סעודות** מוסיף ומזכה לכל בני מבוי ואינו צריך להודיעם עכשיו כי נתמעטו והוספתי עליו וזכיתי לכם שכבר הודיעם מקודם לכן ועל אותה ידיעה הן סמוכים אין צריכין ידיעה אחרת **ואוקימנא** למתניתין **במין אחד**. ומאי נתמעט דקתני נתמוטט כלומר כלה לגמרי ואפי' הכי מוסיף ומזכה וא"צ להודיע ואיבעית אימא מתניתין בב' מינין ודוקא נתמעט ולא כלה כולו אבל כלה צריך להודיע כדתניא כלה האוכל ממין אחד אינו צריך להודיע. מב' מינין צריך להודיע. **ניתוספו עליהן מוסיף ומזכה** (וא"צ) [וצריך] להודיע. הא מתניתא פליגא על ר' יהודה דהא ר' יהודה בעירובי חצירות אמר מערבין לו לאדם שלא מדעתו דתנן א"ר יהודה בד"א שאין מערבין לו לאדם אלא מדעתו בעירובי תחומין אבל בעירובי חצירות מערבין לו מדעתו ושלא מדעתו שזכין לו לאדם כו'. ואוקימנא דודאי חולקין עליו חכמים. ואי מהתם הוה אמינא בחצר של ב' מבואות הוא דפליגי אבל בחצר של מבוי אחד אימא לא כמו שהוא מפורש בסוף פרק זה קמ"ל. **וכמה הן מרובין** משבעה עשר ואילך קי"ל שיעור העירוב מזון ב' סעודות לרבים וכ"ש למועטין. וכל עירוב שאילו בא לחלקו למי שעירב להן ואין מגיע לכל אחד ואחד כגרוגרת משיעור ב' סעודות הוו להו מרובין. וסגי להו בב' סעודות. **וקי"ל** די"ח גרוגרות הן ב' **סעודות** לפי חשבון ר' יוחנן בן ברוקא שנותנין שיעור העירוב בקב. ואם הן מרובין מי"ח בני אדם ולמעלה. ואפי' הן מאה ויותר כשיעור ב' סעודות דיי להן העירוב ואע"פ שאין העירוב מגיעם כגרוגרת אבל כשהן מועטין פחותין מי"ח בני אדם צריכין להיות עירובן כשיעור גרוגרת לכל אחד ואחד. ואם הוא פחות צריך להוסיף בעירוב למלאות לכל אחד ואחד כגרוגרת. א"ר ר' יוסי בד"א שצריך למזון ב' סעודות למרובין או כגרוגרת לכל אחד ואחד למועטין בתחלת העירוב. אבל בזמן שעירב כשיעור שנתנו חכמים לערב ונתמעט ונשתייר הימנו כל שהוא כשר: מתני' **בכל מערבין ומשתתפין** חוץ מן המים כו'

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [לקמן פא:], ב) לעיל מו:, ג) [לקמן פא.], ד) לעיל מו: ולקמן פא: נה., ה) לעיל יג:, ו) ריש ע"א, ז) לעיל עג:, ח) לעיל מט., ט) לעיל יד:, י) [עי' תוס' סוכה לא: ד"ה באשרה], כ) [דף עח:], ל) שמיני פ"ט ה"א, מ) כגון כלים פי"ז מ"ר פסחים לג:, נ) לקמן פב ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דליכא מחילות איתמר רב חייא בר אשי כצ"ל ותיבות "ל"א מצד שאני" נמחק: (ב) שם במשנה כל שהוא לא כצ"ל ואות ו' נמחק: (ג) שם גמ' ומאי שנא שמ"ע:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' ל"א מצד שאני. עי' עלי אלמוגים סי' שעב ס"ק לה דף קיח ע"ב בד"ה ובזה נראה לי וכו' ודבריו רחוקים מהאמת. והנכון מה שראיתי בזה בביאור הגאון מוהר"א ווילנא זצוק"ל בש"ע א"ח סי' שסו במה שכתב המחבר שם סוף ס"א אבל כופין אותו בב"ד לערב עמהן וכתב הגאון שם ס"ק י' וז"ל אבל כופין תוספתא וגמ' בעירובין דף פ ע"ב לישנא אחרינא בב"ד שאני וכו"ל. וט"ס שם בגמ' שכתוב מצד שאני עיין שם. עכ"ל הגאון. ודברי אלהים חיים הם דלפ"ז א"ל למ"ש הרב"י וטור שם סי' שסו שמקור דין זה נלמד מדברי הה"מ. כ"א מתוספתא ותלמוד ערוך הוא. וכמ"ש שם בהקדמת נכד הגאון המחבר:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ל"א מצד שאני. נ"ב בב"ד שאני. [ועי' בפי' הגאון על א"ח] סי' שסו ס"ק י':

ליקוטי רש"י

כגרוגרת. היא תאנה יבשה ובה שיעורו כל אוכל אדם לענין הוצאת שבת דתנן (שבת דף עו:) המוציא אוכלין כגרוגרת [לעיל ד:]. שיעור הוא לכל איסורי מלאכות של שבת באוכלים [שבת ע:]. **במה דברים אמורים.** דצריך שיעור לעירובי חצירות או מזון שתי סעודות בין כולן או כגרוגרת לכל אחד בתחילת עירוב. **בשירי עירוב.** שהניח עירוב במקום המשתמר לכמה שבתות ונתמעט האוכל משיעור ב' סעודות מקילין ביה לאכשורי. **כל שהוא.** לכל אחד. **אלא כדי שלא לשכח.** שלא לשכח תורת עירוב מדורות הבאין אבל עיקר עירוב בתחומין הוא (ועי' רש"י כאן ותוס' שם). **במה דברים אמורים.** דאין מערבין לו לאדם אלא לדעתו שנתרצה. **בעירובי תחומין.** דשמא טוב לו להפסיד אלפים למזרח על מנת להשתכר באלפים למערב. **עירובי חצירות.** אין שם הפסד אלא ריוח [לעיל מו:].

הגהות וציונים

א] [שלש תיבות הללו משוללי הבנה למאד וע' בתיקוני כלי שרת ועי' במראה הפנים בירושלמי הלכה ו' ישוב נכון על זה] (גליון) [ובש"ס דפוס ווינציא משנת רפ"ח ובדפוס שאלוניקי משנת רפ"ב ליתנהו] [עי' נ"ב מ"ת סי' לט דף קמב ע"ג] (גליון דפוס וילנא): ב] בש"ס דפו"ר נוסף **רב**: ג] "לא" ליתא בראשונים ובכת"י: ד] בקצת דפוסים שיעורו (גליון דפוס וילנא): ה] [בסדר המשנה ובפי' הרמב"ם הגיר' **להוצאת שבת**] (גליון דפוס וילנא): ו] [גיר' ירושלמי ורי"ף **לא**] (גליון דפוס וילנא): ז] הוקף למחיקה בדפוס וילנא, אבל זו גירסת מהרש"ל [השלם], שבדפו"י היה כתוב "ואינך", והוא הגיה במקום זה **ואי לא הן הן**: ח] [בסדר המשנה הגיר' **באיסר** עי' תי"ט ד"ה ככר] (גליון דפוס וילנא): ט] רש"ל (גליון): י] בדפו"ר נוסף במבוי: כ] רש"ל:

חשק שלמה על רבינו חננאל א) נראה דל"ל רגיל אין שאינו רגיל לא. קשיין אהדדי דהא הוא דאמר דאשתו מערבת אפי' שלא מדעתו אלא לאו וכו' כל"ל.